

LIETUVOS GYVENTOJŲ POŽIŪRIO Į MEDŽIOKLĘ KAITOS ANALIZĖ

Klaudijus MALEVSKIS Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Miškų ir ekologijos fakultetas, el. paštas: klaudijus.malevskis@vdu.lt

Santrauka

Šiandien visuomenėje pakankamai aktuali yra medžioklės tema. Pastebimas dalies visuomenės neigiamas požiūris į medžioklę ir medžiotojus iš esmės. Žiniasklaidoje prieinami straipsniai medžioklės tematika sulaukia daug kritikos, neretai ir įžeidžių komentarų. Visa tai formuoja bendrą neigiamą medžioklės ir medžiotojų įvaizdį, menkina medžioklės ir medžiotojų reikšmę visuomenėje. Todėl kintant medžioklės reikšmei visuomenėje aktualu ištirti visuomenės požiūrį į medžioklę ir medžiotoją. Svarbu ištirti ir kaip patys medžiotojai supranta savo identitetą visuomenėje, jų nuomonę, kaip jie yra vertinami visuomenėje. Šiame tyrime analizuojamas Lietuvos gyventojų požiūris į medžioklę ir medžiotoją, Lietuvos medžiotojų požiūris į medžioklę, jų patirtis susiduriant su visuomene ir provokacijomis medžioklės metu, bei Lietuvos ūkininkų požiūris į medžioklę ir medžiotoją, žemdirbių požiūris į nuostolių dėl laukinių gyvūnų patirtos žalos atlyginimą.

Reikšminiai žodžiai: medžioklė, medžiotojas, visuomenė.

Įvadas

Medžioklės ištakos siekia žmogaus atsiradimo laikus, tačiau jos reikšmė bėgant šimtmečiams keitėsi. Kadais medžioklė turėjo didžiulę reikšmę žmogaus išlikimui ir technologiniam žmonijos vystymuisi. Medžioklės dėka žmonės apsirūpindavo įvairiais reikmenimis, pradėdant nuo maisto, aprangos iki ginklų ir įvairių buities reikmenų. Bėgant šimtmečiams medžioklės reikšmė žmogui ir žmonijai keitėsi. Medžioklė pamažu tapo privilegijuotų visuomenės sluoksnių, turtingųjų teise, pramoga. Šiandien medžioklė taip pat yra pramoga, tačiau ir medžiotojų prievolė valstybei – reguliuoti, valdyti medžiojamųjų gyvūnų populiacijas. Lietuvoje kaip ir visame pasaulyje yra susiklosčiusios gilios medžioklės tradicijos, tačiau šiandien šios tradicijos ir vertybės visuomenės yra vertinamos nevienareikšmiškai (Brukas, 2020).

Jungtinėse Amerikos Valstijose jau dabar medžioklės ateitis yra neaiški. Ar visuomenė ir toliau leis medžioti taip kaip medžiojama dabar – dėl rekreacijos ir gamtosaugos, priklausys nuo pačių medžiotojų vertybių. Pagrindinės elgesio medžioklėje problemos – neteisėtas įsibrovimas į privačią nuosavybę, pagarbos stoka žemės savininkams, netinkamas transporto naudojimas ir medžioklė kelyje, pagarbos stoka medžioklės ištekliams, kitų asmenų turto gadinimas ir šiukšlinimas. (Huddleston, 1999). Kanadoje, šalyje, kurioje medžioklė nuo seno buvo tradiciškai labai svarbi ūkio šaka, vien per dešimtmetį medžiotojų sumažėjo perpus (Van de Pitte, 2003).

Pereinamajame etape vystantis žmogui iš gyvūno vienas iš besivystančių požymių buvo perėjimas iš augalinio maisto prie gyvūninės kilmės maisto – mėsos. Žolėdės beždžionės virsmas kasdieniu plėšrūnu pasauliui davė žmogų (Gaponov, 2002).

Gyvulinės kilmės maisto negalima nustumti į šalį ir nevertinti, kaip tai daro veganizmo kilmės šalininkai ar laboratorijose pagamintos sintetinės mėsos gerbėjai. Tausojantis gyvulinės kilmės produktų vartojimas – tai valgyti mažiau, tačiau geresnės kokybės gyvūninės kilmės maistą, įskaitant mėsą, pieną, kiaušinius ir jų gaminius. Svarbu, kad mityba būtų subalansuota augalinės ir gyvulinės kilmės maisto produktais (Scialabba, 2022).

Šiandien Lietuvoje yra įkurtos trys medžioklę ir medžiotojus vienijančios organizacijos, tai: Sūduvos medžiotojų sąjunga, Lietuvos medžiotojų sąjunga „Gamta“ bei Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija. Spėjama, kad Lietuvoje yra apie 30 tūkstančių medžiotojų. Gausiausia iš šių organizacijų savo narių skaičiumi yra Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija (LMŽD) – vienijanti apie 80 % visų Lietuvos medžiotojų. Sūduvos medžiotojų sąjunga ir Lietuvos medžiotojų sąjunga „Gamta“ vienija apie 4,5 % visų Lietuvos medžiotojų skaičiaus. Likusi dalis (apie 15,5 % medžiotojų) yra jokioms medžiotojų organizacijoms nepriklausantys medžiotojai, vadinamieji „laisvieji šauliai“ (Ribikauskas, 2014).

Tyrimo tikslas – ištirti atskirų Lietuvos visuomenės grupių požiūrį į medžioklę ir medžiotojus, juos palyginti. Išanalizuoti su medžiokle ir medžiotoju susijusią medžiagą, prieinamą viešose medijose.

Tiksliui pasiekti sprendžiami šie **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti medžiotojų nuomonę apie situaciją medžioklėje ir visuomenės požiūrį į juos;
2. Išanalizuoti nemedžiojančių žmonių nuomonę apie medžioklę ir medžiotojus;
3. Išanalizuoti ūkininkų nuomonę apie medžioklę ir medžiotojus;
4. Palyginti įvairių visuomenės grupių požiūrius į medžioklę ir medžiotojus.

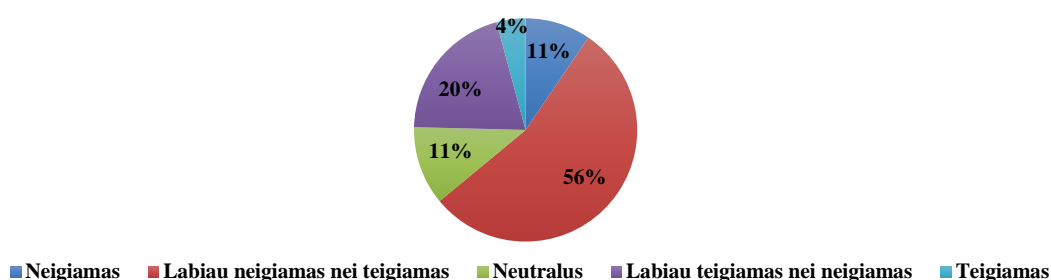
Tyrimų objektas ir metodai

Tyrimų objektas – Lietuvos nemedžiojanti visuomenės dalis, medžiotojai ir ūkininkai. Tyrimas atliktas analizuojant tris skirtingas anketines apklausas, skirtas nemedžiojantiems asmenims, medžiotojams ir ūkininkams. Anketinėje apklausoje dalyvavo asmenys iš visos Lietuvos, duomenys surinkti paskelbus tris apklausų anketas internete.

Empirinis tyrimas atliktas taikant kiekybinį trijų anketinių apklausų metodą, skirtą trimis skirtingoms visuomenės grupėms. Parengtos trys atskiros apklausoje nemedžiojantiems Lietuvos gyventojams, medžiotojams ir ūkininkams, apimančios socialinę, moralinę ir aplinkosauginę reikšmę. Apklausos vykdytos 2022 m. sausio–kovo mėnesiais interneto tinklalapyje www.apklausa.lt talpinant apklausos anketas. Visuomenei skirtoje apklausoje dalyvavo 1748 žmonių, medžiotojams skirtoje apklausoje dalyvavo 212 žmonių, ūkininkams skirtoje apklausoje dalyvavo 143 žmonės. Anketinių apklausų rezultatai apdoroti *MsExcel* programa, atlikta aprašomoji analizė.

Tyrimų rezultatai ir jų aptarimas

Didžioji Lietuvos medžiotojų dalis galvoja, kad visuomenėje medžiotojo įvaizdis labiau neigiamas nei teigiamas (54,7 %). Kad medžiotojų įvaizdis yra labiau teigiamas nei neigiamas, galvoja 20,3 % respondentų. Kad medžiotojo įvaizdis Lietuvoje yra teigiamas, galvoja vos 9 į apklausą atsakę respondentai (4,2 %) (žr. 1 pav.).

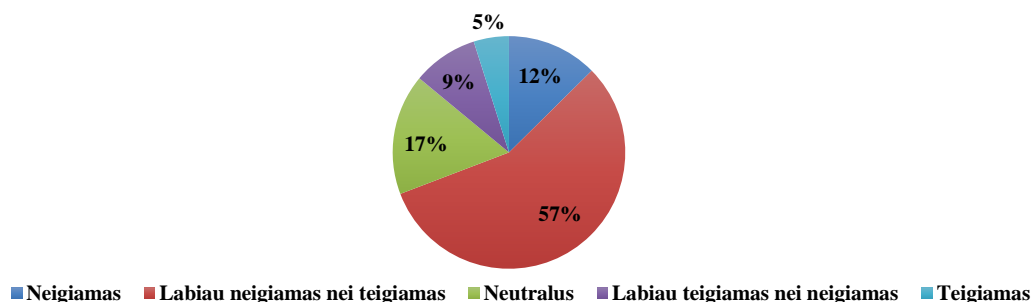
1 pav. Medžiotojų nuomonė apie medžiotojo įvaizdį Lietuvoje

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 1. Hunters' opinion about the hunter's image in Lithuania

Source: according to author

Didžioji Lietuvos ūkininkų dalis galvoja, kad visuomenėje medžiotojo įvaizdis yra labiau neigiamas negu teigiamas (56,6 %), kad medžiotojo įvaizdis Lietuvoje teigiamas, galvoja tik 7 apklausos respondentai (4,9 %) (žr. 2 pav.).

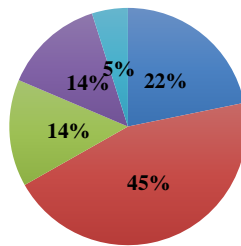
2 pav. Ūkininkų nuomonė apie medžiotojų įvaizdį Lietuvoje

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 2. Farmers' opinion about the image of hunters in Lithuania

Source: according to author

Didžioji Lietuvos visuomenės dalis galvoja, kad medžiotojo įvaizdis yra labiau neigiamas nei teigiamas (45 %). Kad medžiotojo įvaizdis yra teigiamas, galvoja tik 85 apklausoje dalyvavę respondentai (4,9 %) (žr. 3 pav.).

■ Neigiamas ■ Labiau neigiamas nei teigiamas ■ Neutralus ■ Labiau teigiamas nei neigiamas ■ Teigiamas

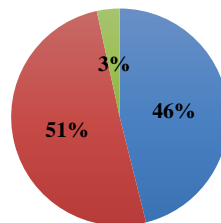
3 pav. Visuomenės nuomonė apie medžiotojų įvaizdį Lietuvoje

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 3. Society opinion about the image of hunters in Lithuania

Source: according to author

Paklausus jų, ar jie pritartų visiškam medžioklės uždraudimui, didžioji dalis (50,5 %) atsakė neigiamai, 46,1 % sutiktų visiškai uždrausti medžioklę (žr. 4 pav.).

■ Taip ■ Ne ■ Man nesvarbu

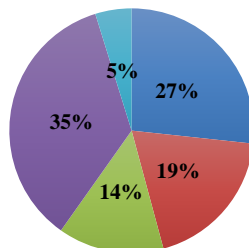
4 pav. Ar pritartumėte visiškam medžioklės uždraudimui? (Visuomenės nuomonė)

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 4. Would you support a total ban on hunting? (Public opinion)

Source: according to author

Paklausus jų, kaip jie vertina laukinių gyvūnų populiacijų gausą Lietuvoje, 26,7 % respondentų atsakė, kad galvoja, kad laukinių gyvūnų populiacijos yra pagausėjusios. 35,4 % respondentų su šiuo teiginiu sutinka iš dalies, tvirtindami, kad tik kai kurių laukinių gyvūnų rūšių populiacijos yra pagausėjusios. Kad laukinių gyvūnų populiacijos nėra pagausėjusios, galvoja 366 (19,1 %) apklausoje dalyvavusių respondentų. Dalis apklausos dalyvių tvirtino, kad, jų nuomone, gyvūnai traukiasi iš miškų dėl miškų kirtimų, dalis atsakė, kad nors ir populiacijos yra pagausėjusios, tačiau nepakankamai, reikėtų dar labiau padidinti jų populiacijų gausumą, padidinti buveinių, tinkamų jiems gyventi, plotus. Dalis atsakė, kad nepasitiki laukinių gyvūnų apskaitos rezultatais, galvoja, kad jie yra klastojami (žr. 5 pav.).

■ Taip ■ Ne ■ Manau, kad jos nei didelės nei mažos ■ Priklausomai nuo gyvūnų rūšies ■ Kitas variantas

5 pav. Visuomenės nuomonė, ar šiuo metu Lietuvoje yra pagausėjusios laukinių gyvūnų populiacijos?

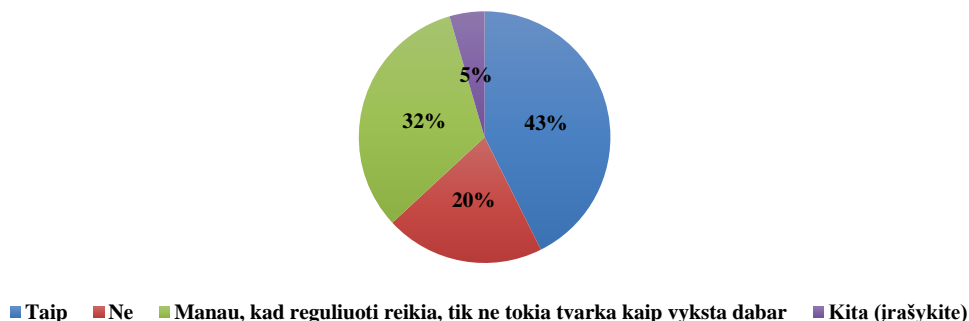
Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 5. Public opinion Is there currently an increase in wildlife populations in Lithuania?

Source: according to author

Visuomenei skirtoje apklausoje į klausimą, ar reikia reguliuoti laukinių gyvūnų populiacijas, teigiamai atsakė 781 (42,6 %) apklausos dalyvis. Kas penktas (20,5 %) apklausos dalyvis įsitikinęs, kad reguliuoti laukinių gyvūnų populiacijų nereikia. Dalis (32,3 %) atsakiusiųjų mano, kad reguliuoti reikia, tačiau jų netenkina tokia laukinių gyvūnų populiacijų

reguliavimo tvarka. Dalis susirūpinę, kad tai turi vykti atsakingai prižiūrint atsakingoms institucijoms, pasitaikę galvojančių, kad turi būti uždrausta medžioklė varant ir tykojant bokštelyje. Pasitaikę manančių, kad reguliuoti gyvūnų populiacijas reikia, tačiau reikia užtikrinti, kad tuo užsiimtų tik kompetentingi šios srities specialistai, kadangi, jų manymu didelė dalis medžiotojų apie laukinius gyvūnus turi nepakankamai žinių. Dalis respondentų teigia, kad gamta pati turi reguliuoti laukinių gyvūnų populiacijas. Pasitaikę teigiančių, kad reguliuoti reikia tik vilkų ir kitų plėšrūnų populiacijas. Vienas respondentas teigė, kad reikia reguliuoti ne žudant, o kastruojant, pavyzdžiui, dalį vilkų. Vėl pasitaikę žmonių, nepasitikinčių laukinių gyvūnų apskaitos rezultatais, manančiais, kad rezultatai yra klastojami (žr. 6 pav.).

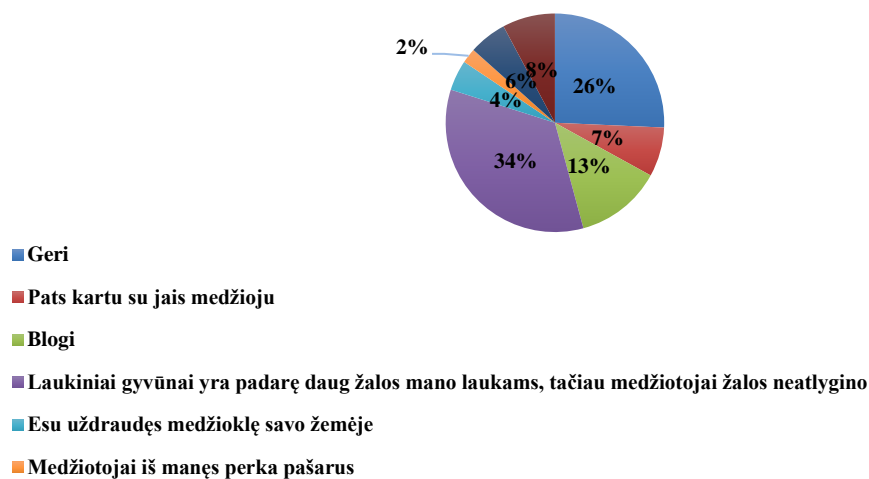
6 pav. Visuomenės nuomonė, ar laukinių gyvūnų populiacijas reikia reguliuoti?

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 6 Public opinion or do wildlife populations need to be regulated?

Source: according to author

Ūkininkų paklausus, kokie jų santykiai su vietos medžiotojais, 25,7 % respondentų atsakė, kad jų santykiai su vietos medžiotojais yra geri. 34,1 % respondentų atsakė, kad žvėrys yra padarę didelę žalą jų laukams, tačiau atlyginimo išsireikalauti iš medžiotojų nepavyko. Dalis apklausoje respondentų prisipažino, kad yra uždraudę medžioti savo žemėje, dalis teigia, kad planuoja tą padaryti. Dalis (5,6 %) apklausoje dalyvavusių respondentų pripažino, kad nors ir patys yra medžiotojai, tačiau nesutaria su vietiniais medžiotojais. Pasitaikę teigiančių, kad didelės žalos pridaro ne tik laukiniai gyvūnai, tačiau ir patys medžiotojai, savavališkai įsirengdami šėryklas bei kelius, taip niokodami jų dirbamus laukus ir pievas (žr. 7 pav.).

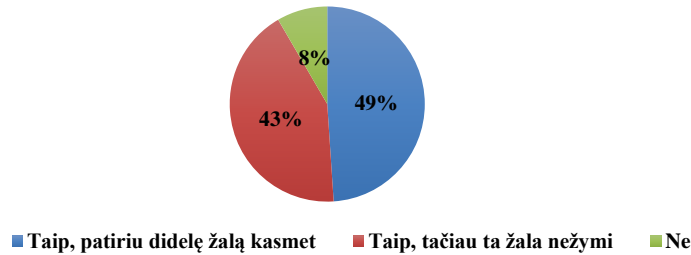
7 pav. Ūkininkų santykiai su vietos medžiotojais

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 7. Farmers' relations with local hunters

Source: according to author

Į klausimą, ar yra patyrę žalos iš laukinių gyvūnų, 49 % respondentų atsakė, kad patiria didelę žalą kasmet. 42,7 % ūkininkų teigia, kad patiria nežymią žalą (žr. 8 pav.).

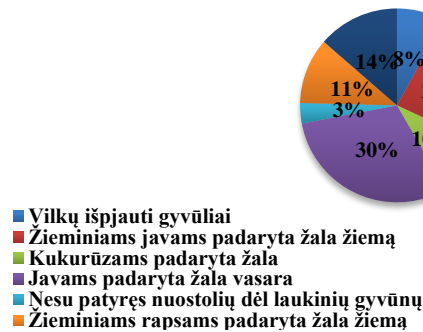
8 pav. Ūkininkų susidūrimai su laukinių gyvūnų padaroma žala ūkiams

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 8. Farmers' encounters with wildlife cause damage to farms

Source: according to author

Dažniausiai įvardijama padarytos žalos forma – javams padaryta žala vasarą (30,3 %), žieminiams javams padaromą žalą įvardijo 23,9 % respondentų, žieminių rapsų pažeidimai žiemos laikotarpiu sudarė 11 %, kukurūzams padaryta žala – 9,8 % ir 8 % apklausoje dalyvavusių respondentų teigė, kad jų ūkis nukenčia dėl vilkų išpjautų gyvulių. Taip pat dalis respondentų pridūrė, kad, be išvardintų problemų, dar dažnai patiria žalą dėl šernų išknisamų pievų ir bulvių laukų, gervių bei žasų padaromos labai didelės žalos žiemkenčiams, uogynams bei medeliams, taip pat žalą dėl bebrų nugrauztų medžių ir patvenktų melioracijos griovių (žr. 9 pav.).

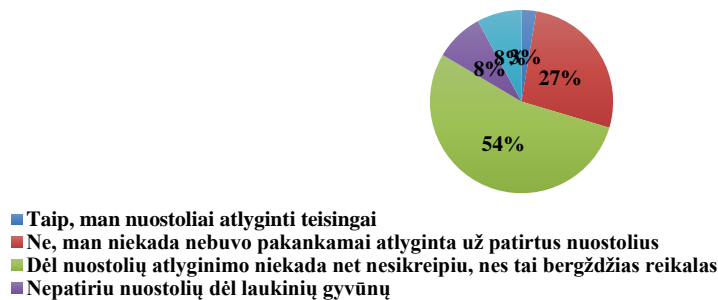
9 pav. Patiriamos žalos ūkiams pobūdis

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 9. Damage type in farms

Source: according to author

Į klausimą, ar adekvačiai jiems buvo kompensuoti patirti nuostoliai, 53,9 % apklausos dalyvių atsakė, kad dėl nuostolių atlyginimo niekada net nesikreipia, nes tai yra beprasmis ir bergždžias reikalas. 27 % apklausos dalyvių atsakė, kad nors ir kreipdavosi dėl nuostolių atlyginimo, tačiau tinkamai niekada nebuvo atlyginti jų patirti nuostoliai. Tik 2,6 % apklausos dalyvių patvirtino, kad nuostoliai jiems buvo atlyginti teisingai. Taip pat dalis apklausoje dalyvavusių žemdirbių pridūrė, kad medžiotojai ir seniūnija yra nelinkę atlyginti žalos, vengia pripažinti savo kaltę. Dalis respondentų pripažino, kad ūkininkaujant normalu patirti tam tikrus nuostolius, tarp jų ir padarytus laukinių gyvūnų, nes dažnai patiriami nuostoliai būna menki, neretai pamiškėse, tuo iš dalies pripažįsta ir savo, ūkininko, priimtus sprendimus bei prisiima riziką galimiems nuostoliams (žr. 10 pav.).

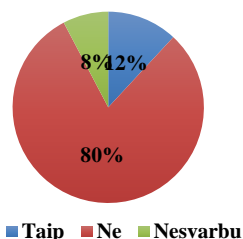
10 pav. Ūkininkų nuomonė, ar adekvačiai kompensuojami jiems laukinių gyvūnų padaryti nuostoliai

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 10. Farmers opinion whether they are adequately compensated for the damage done to wildlife

Source: according to the author

Paklausti, ar pritartų visiškam medžioklės uždraudimui, 80,4 % apklausoje dalyvavusių žemdirbių atsakė neigiamai, šiam sprendimui pritartų 11,9 % respondentų, o 7,7 % apklausoje dalyvavusių žemdirbių neturi nuomonės šiuo klausimu (žr. 11 pav.).

11 pav. Ar pritartumėte visiškam medžioklės uždraudimui? (ūkininkų nuomonė)

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Fig. 11 Would you support a total ban on hunting? (farmers' opinion)

Source: according to the author

Išvados

1. Didžioji dalis Lietuvos medžiotojų yra linkę manyti, kad visuomenės požiūris į juos, medžiotojus, ir į pačią medžioklę yra labiau neigiamas (56 %), tačiau nėra vienareikšmiškai vertinamas neigiamai.

2. Dalis visuomenės galvoja, kad medžiotojo ir medžioklės įvaizdis Lietuvoje yra neigiamas (22 %). Už medžioklės uždraudimą pasisako 46 %, didesnė dalis žmonių pasisako prieš medžioklės uždraudimą (51 %). Didžioji dalis visuomenės pritaria laukinių gyvūnų populiacijų valdymui ir kontrolei, kuriuos iš esmės tenkina dabartinė tvarka (43 %), dalis supranta reguliavimo poreikį, tačiau galvoja, kad reguliavimas vyksta netinkamai (32 %).

3. Didžioji dalis ūkininkų galvoja, kad medžioklės įvaizdis Lietuvoje yra labiau neigiamas ar neigiamas (57 %). Dauguma ūkininkų nepritartų medžioklės uždraudimui Lietuvoje (80 %). Daugiau negu pusė žemdirbių žalos, kurią padarė laukiniai gyvūnai, atlyginimo net neprašo, nes, anot jų, tai yra beprasmiška (54 %). Vis dėlto dalis ūkininkų pripažįsta, kad patiriami nuostoliai yra nežymūs (43 %).

4. Medžiotojų, ūkininkų ir visuomenės požiūris į medžioklę yra panašus, bet visuomenės požiūris į medžioklę yra labiau neigiamas. Vis dėlto dalis medžiotojų pasitiki savimi galvodami, kad visuomenės požiūris į medžioklę yra teigiamas ar labiau teigiamas. Už medžioklės uždraudimą pasisakytų 46 % visuomenės, tačiau absoliuti dauguma žemdirbių (80 %) būtų kategoriškai prieš tokį sprendimą.

Literatūra

1. Brukas, A. 2020. Kauno medžiotojų sąjunga. *Medžioklė ir antimedžioklė* [žiūrėta 2022-01-14]. Prieiga per internetą: <https://www.miske.lt/medziokle-ir-antimedziokle/>.
2. Chad, M. Huddleston. 1999. *Good hunter| A study of the beliefs and motivations of appropriate hunting behavior by Montana hunters* [žiūrėta 2022-01-14]. Prieiga per internetą: <https://scholarworks.umt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3483&context=etd> 6-14.
3. Van De Pitte, M. 2003. *Journal of Social Philosophy*. Vol. 34 No. 2, Summer 2003, 256–266. [žiūrėta 2022-02-10]. Prieiga per internetą: <https://philpapers.org/archive/VANTMB.pdf>.
4. Gaponov, V. 2002. *Охота И Популяция Диких Животных Историческү Аспект* [žiūrėta 2022-01-14]. Prieiga per internetą: <https://cyberleninka.ru/article/n/ohota-i-populyatsii-dikih-zhivotnyh-istorichesky-aspekt>.
5. El-Hage Scialabba, N. 2022. *Managing Health Livestock Production and Consumption*. P. 29–44. [žiūrėta 2022-01-14]. Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B978012823019000012X> <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-823019-0.00012-X>.
6. Ribikauskas, V. 2014. *Medžioklė yra medžioklė...* [žiūrėta 2021-12-02]. Prieiga per internetą: <https://www.manoukis.lt/mano-ukis-zurnalas/2014/02/medziokle-yra-medziokle/>.

ANALYSIS OF CHANGE IN THE ATTITUDE OF THE LITHUANIAN POPULATION TO HUNTING

Summary

The topic of hunting is quite relevant in society today. There is a noticeable negative attitude of the general public towards hunting and hunters in general. Articles on the subject of hunting available in the media have received a lot of criticism, often insulting comments. All this forms a common, negative image of hunting and hunters, undermining the importance of hunting and hunters in society. Therefore, as the significance of hunting in society changes, it is important to study society's attitudes towards hunting and the hunter. It is also important to explore how hunters themselves perceive

their identity in society, their views on how they are valued in society. This study analyzes the attitude of the Lithuanian population towards hunting and hunting, the attitude of Lithuanian hunters towards hunting, their experience in dealing with society and provocations during hunting, the attitude of Lithuanian farmers towards hunting and hunting, the attitude of farmers to compensation for damage caused by wild animals.

Keywords: hunting, hunter, society